

eylül

MEHMET RAUF

ANTİK

EYLÜL
Mehmet Rauf

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Kasım 2017

Halid Ziya'ya
İlk eserim son üstadıma
Mehmet Rauf

1

Salondan, bahçedekilerin kahkahaları işitilebiliyordu.

Süreyya, canı sıkılanlara özgü bir tahammülsüzlükle, “Çılgın kız!” diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan parmaklığa dayanmış dışarıya bakan karısı dönüp, “Bu gece hava ne güzel!” dedi.

Bu Nisan gününün akşama doğru başlayan yağmuru yarım saat sonra dinmişti; yaş bir yeşilliğin üstünde şimdi altınlı incileriyle lâcivert gökyüzü titriyor; toprağın, ağaçların ıslak soluğu her şeyin içine işliyordu.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı, her nefes aldıkça hayatı artıyormuş gibi göğüs geçiriyordu. Sonra, hâlâ sigarasının dumanlarına bulanmış, kıştan kurtulamayan bir tepe gibi karanlık ve gamlı duran Süreyya'ya doğru gelerek kolundan tuttu, kaldırmak istedi. “Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak, gezip eğlenenlere haksız yere kızmak sanki daha mı iyi? Haydi, biz de çıkalım...”

Süreyya'nın bu gece canı sıkılıyordu. “Adam, bırak!” dedi. Babasına dargınlığını bütün köye bulaştırıyordu; yazlığa çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş, fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesapla “şu taş ocağında” yaptırdığı bu köşk onları her

yıl başka yere gitmekten alıkoyuyordu. Bütün kış, o Boğaziçi'nin hayalini kurarken yine koşup geldikleri “şu çöplük”, çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu ıssız çöl onu artık çıkıp gezmekten alıkoyacak kadar bıktırmıştı! Babasına karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir sebep oluyordu. Bunun için her günkü hayatında genellikle neşeli olan Süreyya, buraya taşındıkları on günden beri hemen daima sisli, taşkın, hatta o kadar sevdiği karısı Suad'a karşı bile, hemen hiçbir sebep olmadan, haksız davranıyordu.

Suad'ı, kendi kolunu tutan elinden çekip yanı başına oturarak ve kendisine dargın olmadığı için tebessüm etmek gerektiğini hatırlayarak kaçamaklı, nursuz bir tebessümle, “Şimdi hep çamur oluruz; toprak, toprak değil ki!.. Bir iki dakika yağmur yağdı mı haddin varsa yürü! Bastığın yerden ayağın bir okka çamurla beraber kalkar...” dedi.

Genç kadın beş yıllık derin bir yakınlığın verdiği anlayışla pek iyi fark ettiği bu neşesizliğin giderilmesine artık kendisinin yeterli gelmediğine teessüf eder gibi acıklı bir sesle sordu:

“Pek sıkılıyorsun galiba?”

“Evet, sorma!.. Burası zaten yaşanılacak bir yer mi? Düpedüz kır!.. Hele bu yemekten sonraki saatler!.. Sabahleyin yemeğe kadar, akşam üstü... Kısacası, her zaman insan boğuluyor... Herkes, böyle birer köşede eziliyor!.. Kendimi bostan kuyusunda zannediyorum!..”

Suad, kaşlarında endişeli bir kıvrımla, gözleri daha ziyade kararak, kaç yıldır bu aynı yerde, aynı hayatta, şikâyet için hiçbir sebep görülmeden geçirilmiş mutlu günleri düşünerek susuyordu. Bir aralık, “Önceleri hiç böyle söylemiyordun!” demek istedi. Fakat neye yarayacaktı? Ufak bir mazeret, sıradan bir sebeple geçiştirilmeyecek miydi? “Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” diyecek oluyordu fakat beş yıldır beraber bulunmaya, her şeyi beraber yapmaya o kadar alışmışlardı ki kocasına karşı kalbindeki derin bağlılığın şevkiyle

fedakârlığa razı olup söylese bile onun bunu fark ederek, kırıldığını görerek daha rahatsız olacağını, yine yeminlerin başlayacağını, hiçbir şey değişmeyerek sadece problemin dışıyla uğraşmış olacağını düşünüyordu. Çünkü asıl kabahatin köşkte olmadığını hissediyordu; kabahat, şu sebebi düşünülünce, kalbini sızlatan can sıkıntısında, ne kadar aşk ve bağlılık ile geçerse geçsin, beş yıllık hayatın yıprattığı kalplerde, bu kalplerin, insan kalbinin eskimeye olan yeteneğinde idi. Ve o bu acı düşünce ile başını eğip susarken, Süreyya söyleniyor, şikâyet ediyordu. Belki ellinci defa olarak:

“Ah, büyük babalarımız!” diyordu. “Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde yaptıkları bağa gelip kapanacaklarına ne olurdu şu İstanbul’u İstanbul eden güzel yerlere gitseleldi!.. Sonra bir babanın budalalığı bütün bir aileye soydan geçen bir hastalık oluyor; bütün torunlar gelip onlar gibi bu köşelerde çile doldurmaya mecbur oluyorlar... Bağ, üzüm... İşte filoksera¹ hepsini berbat etti ya... Yer, yer değil ki... Bak babam elindeki avucundakini harcasın, bu vebaya karşı koyabilir mi?”

Sonra birdenbire köpürerek:

“Ah bu çöl!” dedi. “Şimdi farz et ki Boğaziçi’nde, yahut mesela Adalar’dayız... Deniz yok mu, deniz... En sıcak havalarda bile insana can verir! Serin... Mavi... Tatlı... Halbuki burada poyraz çıkacak diye tâ saat sekizi, dokuzu beklemeli... Duman, duman... Külhan gibi! Sonra manzaranın dar sınırı, değişmez rengi... Düşün Suad: Bir sandalımız olurdu. Sabahları erken, yahut akşamları geç vakit sen şemsiyeni kapardın, ben küreklere sarılırdım... Mehtap olsun olmasın, oranın geceleri ne güzeldir!..”

Süreyya bunları söylerken kendini hayallere kaptırıyor, sahiden orada, denizdeymiş gibi zevk duyarak tarif ediyordu. Kocasının yerine düşünen Suad, “Mademki bu mümkün değil!” demek istedi. Fakat yine kendini tuttu; kocasının şu havalandığı sırada bu söz kanatlarını

1 Asma bitinin sebep olduğu bir bağ hastalığı.

tutmak gibi olacak, üstelik bu imkânsızlık düşüncesi, onu yeniden kızdıracaktı. Bunu Süreyya kendisi söyledi:

“Fakat, işte mümkün olmuyor, babam razı değil!.. Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor; hepsi işte bundan! Eğer o istese biz mutlu olacağız... Bak, mutluluğumuza ne kadar ehemmiyetsiz bir engel var!..”

Sonra elini kaldırıp görünmeyen bir düşmanı tehdit eder gibi, “Ah, para!” diye söylendi.

Hiç olmazsa elli lira gerekliydi. “Elli lira...” diyor, sonra üzülerek, “Ve bunu bulmanın imkânı yok!” diye köpürüyordu. “İmkânı yok, elli lira bulmak mümkün değil!.. Yoksa ben şimdiye kadar seni bin kere kapıp götürürdüm!”

Suad, “Ah ne iyi olurdu!..” diye sevindi.

Süreyya başını çevirip karısının sevinçle parlayan siyah gözlerine bakarak devam etti:

“Ne mutlu olurduk Suad, ne mutlu olurduk! Hem asıl senin için, vallahi hep senin için istiyordum. Sen söylemiyorsun, fakat ben fark ediyorum ki gelip burada kapanmak seni fena ediyor. Bir kere havasızlık... Sıkıntı.. Biz papaz değiliz ki bu manastırda yaşayalım. Hayat, kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak, işte asıl zevk budur. İnsan kalbi, birbirine bağlılığın ne demek olduğunu o zaman anlar. Ben seni ne kadar sevdiğimi başka kadınları gördüğüm zaman anlıyorum. Bazen rast gelip hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da, kendi kendime hiçbirini senin kadar, senin gibi sevemeyeceğime yemin ediyorum. Sende bir şey var, öyle bir şey ki hiçbirinde rast gelmiyorum. Bu öyle bir şey ki işte bütün endişelerim senin yanında yok oluyor. Ruhuma bir şifa, bir sükûn geliyor! Dudaklarını gözlerime dokundurduğun zaman bütün canımın koşa koşa gelip ruhumda toplandığını, orada seninle buluşmaktan mutlu olarak kaldığını hissediyorum. Hele şimdi bana öyle geliyor ki ben dünyada senden başka hangi kadınla evlenseydim hiçbiriyile senin

gibi olamayacaktım; senin gibi böyle samimi, ruhuma kadar, böyle canıma kadar samimi...”

Bunları söylerken Suad’ın gözlerini öpüyor, elindeki elini kaldırıp dudaklarından ayırmıyordu. Suad kocasının sözlerini dinleyerek susuyordu. Süreyya, bu elin ipek örgüsünü uzun uzun koklayarak bir inilti halinde, “Ah Suad!” dedi. “Sen de olmasaydın!..”

Genç kadının mutlu ve sessiz sorar gibi bakan gözlerine girerek kalbinden kopan samimi bir sesle, “Sen de olmasaydın ölürdüm Suad!..” dedi. Sesinde bir hüznün ürperışı vardı.

Suad sessiz, coşkun duruyordu. Kocasının bu coşkun zamanlarında o her zaman sessiz durur, söylemek istediklerini onun gibi söyleyemediğinden, birdenbire kocasının boynuna sarılmak isteğiyle boğularak, bağlılık ateşlerini susmakla tutarak ezilirdi ve hâlâ böyle yeni gelin gibi kızarıp duygularını ne bir sözle, ne bir tavırla gösteremediği zamanlar olurdu. Heyecanıyla asıl ruhundan kopan çığlıkları içine bastırırdı; bu hal kalbini daha fazla hararetle kocasına bağlayarak; ruhu, ona karşı, böyle zamanlarda, kayaları parçalayıcı bir çağlayan coşkunuğu ile hücum ederdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki bu anda Süreyya için hayatını isteseler memnuniyetle verirdi. Beş yıldır kendini ne mutlu ettiğini, bir erkek namına ne büyük fedakârlıklarla hiç başka kocalara benzemeyerek nasıl yalnız ve sadece kendini sevdiğini, bütün davranışlarına, bütün tavırlarına kendisi için nasıl bir şefkat, nasıl bir yumuşaklık vererek yaşadığını pek güzel fark ediyordu. Çocukluk hayatı annesiyle babasının geçimsizlikleri içinde kahırlı geçtiği için her türlü hayallerinden üstün bulduğu bu karı koca hayatı onu ebedî minnettar etmişti. Sözle o kadar ilgisi olmayanlara özgü içlilik sayesinde yürüttüğü ince, derin düşünceleriyle bu münasebetin ne gibi şeylerle ilgili olduğunu fark etmiyor değildi; hele gittikçe eski ateşin azaldığını, eski hararetin her gün biraz daha normale döndüğünü görüyor, inceleyici bakışlarıyla hepsini hissediyordu. Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu ki o da samimiyet idi. Kocasının samimiyetinden hiçbir

zaman şüphe etmek ihtimali yoktu; her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha çoğalmış görüyordu. O derece ki evlendiklerinden bir yıl sonrayı şimdi düşündükçe, o zaman birbirlerine bağlılıklarını pekiştirmek için pek yeterli, pek güçlü gördüğü samimiyet derecesinin bugünküne göre hiç olduğunu anlıyor, bugün, “O zaman nasıl emin olmuşum?” diyeceği geliyordu. O zamanın ateşi ve özleyişi bugün dağılmışsa da kendisi tedbirli, düşünceli bir kadın olduğundan, bugünkü samimiyeti dünkü samimiyete tercih ederek bu dağılıştan duyduğu hüznü gidermeye çalışıyordu.

Süreyya tekrar parasızlıktan şikâyet ederek, “Bak!..” dedi. “Bak Suad, elli lira insanı nelerden mahrum ediyor? Sonra biz de erkeğiz değil mi? Karısını mutlu etmek için elli lira bulamayan erkek...”

Kocasını böyle âciz görmek istemeyen Suad o öyle düşünmesin, bitkin görünmesin diye, “Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum.” dedi. “Herkes zengin olabilir, fakat senin gibi olamaz!”

Sonra Süreyya'nın kederini dağıtmak için ilave etti:

“Mademki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım... Gece o kadar güzel ki istifade etmemek cinayet sayılır!”

Bu sırada bahçeden, gecenin bir köşesinden tiz, parlak bir kahkaha daha geldi.

Suad pencereye doğru yürüyerek, “Bak kız kardeşine... O hiç senin gibi düşünmüyor.” dedi.

Süreyya da balkona çıkmıştı, orada bir hasır koltuğa düşer gibi oturarak, “Yanında Necib mi var?” diye sordu.

Suad öbür sandalyeden pelerinini almış örtünüyordu, gülerek cevap verdi: “Galiba!”

“Kocası babamın yanında değil mi? Tuhaf evlenme, tuhaf koca, tuhaf karı... Özellikle tuhaf karı!..”

Suad gülerek, “Özellikle tuhaf koca!” dedi.

Bunun üzerine birbirlerine karşı fikirlerini savundular.

Süreyya'nın iddiasına göre her işte olduğu gibi bunda da babasının olumsuz tutumu sonucu olarak kötü bir koca bulmuş olan kız kardeşi Hacer, evlendiğinin bu daha ilk yılı olduğu halde kocasından soğumuş, aralarında açıkça bir kayıtsızlık başlamıştı. Fatin, her türlü düşüncenin üstünde bir efendi çıkınca bir kuş gibi şen, biraz ince ve hoppaca olan Hacer'de bu, derin bir nefret uyandırmıştı.

Süreyya, tek tük ağaçlarla uzayıp tâ karşiki dağların eteğine kadar giden bağa doğru bakarak tekrar ediyordu: "Çılgın kız! Zavallı Necib, geldi gelesi onun elinden çekmediği kalmadı. Geldiğine bin kere pişman olmuştur!"

Necib, Süreyya'nın halasının oğluydu. Ara sıra köşke misafir gelirdi.

Ve Süreyya genç, güzel, zarif Necib'i düşünerek eniştesi Fatin Bey'i görüyor, yağlıymış gibi parlayan ensesi, yüzü, daima bir istifade ümidiyle yan bakan küçük hileli gözleri, biraz yüksek omuzlarının üstünde yemek yerken öne eğilmiş büyük başıyla nasıl çirkin bir şahsiyet olduğunu kabul ederek Hacer'e hak vermek istiyordu. Fatin Bey ötede, gayretli bir aday gibi beyefendinin gözüne girip evde demirbaş olmak için her şeyi yaparken, uysal görünür gibi ateşli, titiz Hacer'in Necib'i, üzüntüsüne bir intikam alma vasıtası yapmasından ürküyordu. Sonra dedi ki:

"Yok, bana öyle geliyor ki Fatin'in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olacaktı. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir afacanlık var ki artık mazeret falan kabul etmez. Kendisini gören okuldan kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı zanneder."

Suad, Hacer'i savundu:

"Yoo, rica ederim bey, haksızlık etme. Hacer'i daima kabahatli görmeye o kadar alışmışsın ki artık her ne yapsa fena görüyorsun. Hele düşün, zavallı kız! O güldükçe bir şey beni tırmalıyor gibi geliyor."

O zaman Hacer'in düğünden evvelki halini tarif etmeye başladı; genç kızın söylediği, itiraf ettiği ümitlerini, emellerini, bütün o genç

kızların kadın olacakları zamana dair hülyalarını anlattı, bugün o genç kız, karşısında birden böyle bürosunda otura otura, ihtiyar memurlar arasında büyüyerek yaşlanmış, tembelleşmiş bir koca bulunca ne hale geldiğini gösteriyordu.

“Şimdi düşün!..” dedi. “Farz edelim... İşte meselâ Necib Bey, ona pekâlâ bir koca olabilirdi. Öyle biri ile birleşip otursaydı zanneder misin ki Hacer böyle olurdu? Daha doğrusu böyle olsa belki tabii gelirdi. Gerçi şimdi Hacer evvelkinden titiz, evvelkinden hırçındır; ama yemin ederim ki kötü kalpli değildir. Sen kardeşisin ama benim kadar bilemezsin, kadın kadını daha iyi tanır.”

Süreyya kendi kendine söylenir gibi:

“Necib, evet, Necib pek iyi olurdu... Hatta annem de hep onu ileri sürüyordu... Fakat babam: ‘Aile içinde böyle evlilik iyi olmaz!’ dedi gitti... Ondan başka, ben de düşündüm ki Necib Hacer’e pek uygunsu da kız kardeşim Necib’e hiç lâıyk değildir; lâıyk olmak şöyle dursun, hatta uygun bile değildir. Necib’e daha iyi terbiye görmüş, daha ağırbaşlı, daha ince bir kadın lâızımdır. Hem Necib evlenmekten ölümden kaçır gibi kaçır.”

Suad gülüyordu:

“Aman, Necib Bey tuhaftır. ‘Bence evlenmek ölmektir!’ der durur.”

“Necib için gelip böyle bir bucağa kapanarak kalmak, baharı, bütün yazı böyle geçirmek... Bunun imkânı yoktur. O serbest alışmış, gezmeye, eğlenmeye alışmış... Bekârlık hayatının cazibelerini unutturup, onu kendine bağlamak için ben kadın isterim!.. Hacer mi? Hacer Necib’e kendini bir ay sevdiremezdi. Bizim terbiye ettiğimiz kızlar ne olacak?”

Suad yeniden güldü. “Aman beyefendi duymasın, yine neler söyler!..”

Süreyya omuzlarını kaldırarak sustu.

Hava gittikçe serinliyor, durgun hava sanki hep su oluyordu; gece, berrak, altın pullu mavi tüllerle titreyerek donuyordu.

Suad pelerininin içinde büzüldü, “Soğuk!” dedi. “İstersen içeri girelim!”

O anda aşağıdan yükselen bir ses, “Pek soğuk, pek!” diyordu. Bu, Necib’in sesi idi. Suad eğilerek, “Biz içeri kaçıyoruz.” dedi. Hacer soğuktan büzülmüş sesiyle, “Ama bütün bütün kaçmayınız! Biz de salona geliyoruz.” dedi.

Salona geçtikleri zaman Suad camları kapadı; Hacer’le Necib dışarıdan gürültülü geliyorlardı; kapı şiddetle açılarak Hacer içeri atıldı; pelerininin yüksek yakasında kaybolmuş küçük yüzü mosmor kesilmişti. Koştı, elini Suad’ın boynuna sokarak, “Üşümüş müyüm bak?” dedi.

Necib pardösüsünü çıkarmış, oraya bırakıyordu.

Süreyya ona doğru yürüyerek, “Eğer Hacer hasta olursa seni tutacağım Necib.” dedi.

Sonra elini alarak, “Bak senin elin de donmuş!”

Necib gülüyordu. “O halde beni yine Hacer Hanım kurtarır; zira bu kabahatte ne kadar az suçum olduğunu herkesten iyi o bilir. Bir türlü kandırıp buraya getiremedim; önceleri böyle değildi, şimdi şair olmuş. Elinden gelse biçilmiş tartılmış şiirler söyleyecek.”

Hacer lambanın yanında ayakta, ellerini ağzına götürmüş, nefesiyle ısıtmaya çalışarak kardeşine bakıyordu, sonra omuz silkerek Necib’e döndü, “Sen korkma nafile!” dedi. “Onlar hep sözdür. Biz o sözleri hep dinledik. Şimdi asıl senin yapacağın şey sobayı yaktırmaktır.”

Necib sobayı yaktırmaya giderken; Suad dedi ki: “Durun Necib Bey, hizmetçiler onu bir saatte yakamazlar, bırakın bana! Siz yalnız söyleyiniz de ateş getirsinler.”

Süreyya Hacer’in yanına gelmiş, ellerini eline almış tutuyordu. Hacer Süreyya’dan korkmamakla beraber ondan daima çekinirdi. Kabahatli çocuklara özgü konu değiştirmek fikriyle aynanın önün-

deki saate bakarak, “Ooo, saat daha üç buçuk... Yatmamıza daha vakit var. Bezik oynayalım mı çocuklar?” dedi.

Süreyya bu teklife cevap vermeyerek, “Sen küçük olmalıydın da Hacer.” dedi. “Seni minimini şamarlarla iyice bir dövmeliydim; o zaman belki Necib Bey’in de intikamını alırdım...”

Necib sobayı yakmak için Suad’a yardım ediyordu, “Benim intikamım mı!” dedi. “Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his yoktur. Bugün beni döven birini yarın biri döverken görsem ağlayacağım gelir.”

Şimdi soba alev almış, odunlar telaşlı bir çıtırtı ile yanmaya başlamıştı.

Hacer, Süreyya’nın elinden kurtularak bezik masasını düzeltmeye başladı. “Haydi beziğe, beziğe...” dedi.

Suad, “Ben oynamam, bakarım.” diye masaya oturdu; Necib, Hacer, Süreyya oynamaya karar verdiler. Onlar oynarken Suad seyrediyordu; birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti ki kendinin orada olduğunu oyun bittiği zaman fark etti.

Necib Bey kâğıtları devşirerek, “Dur bakalım daha...” dedi.

Hacer önünden kâğıtları eliyle iterek, “Benim canım sıkıldı.” dedi.

Süreyya, “İşte gördünüz ya, bizim Hacer’le oyun olmaz...” diye kâğıtları toplamakta Necib’e yardım etti.

Hacer, “Efendim, Allah rahatlık versin!” dedi; gittiği zaman Necib kâğıtları bırakarak:

“Size tuhaf gelir ama hakkı da var ya...” dedi. “Burada oturup da insan yine neşesini muhafaza edebilmek için sizin gibi olmalı. On gün kalmak kararıyla gelmiştim, galiba yarın ilk trenle kaçacağım... Burada nasıl hayat geçiriyorsunuz bilmem ki!.. Zorla insan cehenneme girer mi?”

O zaman Suad, yarın, istediği zaman buradan kaçabilmenin kocası tarafından da bir mutluluk olarak anlaşılacağını düşündü; Süreyya’ya

baktı; o demin karısına ettiği şikâyetleri şimdi Necib'e dinletmeye başlamıştı. Necib hep hak veriyor, kendinin bir an duramayacağını söyleyerek gittikçe kuvvet bulan kararıyla, "Aman, hemen yarın kaçayım!" diyordu.

Suad, "Buradan nereye gidersiniz?" diye sordu.

"Ada'ya... Şimdi Ada gittikçe güzelleşir, İstanbul'un en güzel yeri bu ayda Adalar'dır. Dayıma gider kalırım... Hele pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki!"

Süreyya daldığı sessizlikten uyanarak, "Ben olsam Büyükkada'ya gitmem! Daha sakın bir yere... Öyle bir yer olsun ki ben kalabalık içinde olayım da yine orada yaşamayayım... Ben gitsem meselâ Heybeli'ye, yahut Burgaz'a..." dedi.

Necib gülererek, "Aa, orada bir gün yaşayamam!" diye itiraz etti. Sonra ikisine de bakarak ciddi bir tavırla, "Sizin için oraları çok güzeldir. Fakat benim gibi yalnız yaşayan bir adam için... Eğer ben de sizin gibi olsam hatta buradan ayrılmam." dedi.

Süreyya gülererek reddediyor, burada insanın boğulduğundan, yaşamamanın imkânı olmadığından söz ediyordu; o zaman Necib kabul etti. "Evet evet, öyle bir yer olmalı ki insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden..."

Onlar konuşurken Suad düşünüyordu ki kocası gibi kalabalığı sevmez bir adam değil, kalabalık içinde büyümüş Necib Bey bile kendine bir eş bulursa burada, kocasının cehennem dediği bu köşede yaşamaya razı idi ve Süreyya'yı böyle, daima neşeli ve yalnız beraber olmaktan başka her türlü endişeden kurtulmuş tutamamak ona büyük bir felâket gibi geliyordu. Düşüncelerinin tâ derinlerinde bir ateş, bir küçük korku, bu felâketin sahiden büyümesi fikrinden doğan bir acı gittikçe kendini hissettirmeye başlıyordu. "Ne yapmalı ya Rab-bim?" diyordu ve Necib söz söylerken hep kendilerinden mutlu ve uygun bir eş gibi söz ettikçe, ona memnun ve minnettar bir nazarla bakarak teşekkür etmek istiyordu. Hâlâ mutluluk rengini muhafaza eden bu müşterek hayatlarının derinliklerinde kendi hiss olunmaz,

görülmez bezginlikler duyduğundan, o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mutlu olduklarına kanmak istiyordu. Hiç, hiçbir kederleri, ayrılıkları, hiçbir şeyleri yoktu fakat işte bu kadar samimi, bu kadar bağlı bir hayata alıştığı için en hissedilmez şeyler ona bir tehdit gibi geliyordu.

Birden Necib'in; "Bütün kabahat daima aynı hayatı sürmekte..." sözü kulaklarını yırttı. Evet, değişmek gerekli değil miydi? Eğer bugün yalnız vücuduyla kocasını her emelden uzak tutamıyorsa ve bunun sebebi hayatlarının daima tek renk olması ise... Bundan sonra o korktuğu geleceği, hükmü altında tutabilmek için hayatını değiştirmeli değil miydi? Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla düzenlememiş, hep olayların akışına bırakmıştı fakat bundan sonra idare etmek, düzenlemek gerektiğini anlıyordu. Hatta mutluluklarının bir halde devamı onları bıktırmasa bile bezginliğe götüren bir duygu içinde tutmakta idi; bu kendisine yeterli bir ders oluyordu. Evet, artık biraz yapmacık olmalı idi. Ve bunu derin bir acı ile hissediyordu. Geçirdiği tabii, endişesiz hayat, hiç kayıtlanmadan bile umulduğundan üstün bir neşe ile, daima beklenmedik tebessümlerle gelen, hep güzelliklerle, hep sevinçlerle gelen o sade hayat ona şimdi, ele geçmesi imkânsız acı bir lütuf gibi görünüyor, o günlerin yoksunluğu içine matem gibi çöküyordu.

Ah çocukları sağ olsaydı... Ve bunu düşünür düşünmez her vakti gibi tâ ciğerinden bir şey sızlayarak gözlerini yaşlarla doldurdu. Ah çocuk! Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir bağ olduğunu, telafisi imkânsız zannolunan neşelere benzeyecek bir başkalık, bir yenilikle, kalpleri nasıl memnun ve mesut ettiğini düşünüyor, düşündükçe çocuğunun ölümüne şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. Ah sağ olsaydı, onların hayatını nasıl daima sıcak, daima genç tutacaktı. Bu ölüm kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki Suad tekrar doğurmak için büyük bir korku duyuyor, doğurmaktan çekiniyordu. Ee o halde? Bırakacak mıydı? Mutluluklarının böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen, fakat tesir

eden, tahrip eden ve bir gün bir büyük yara halinde meydana çıkacak olan bu kurdunu bırakacak mıydı?

Kocasını gittikçe bu can sıkıntısına yenilmiş, gittikçe bu can sıkıntısının pençesinde o daha güzel geçen zamanlara hasret çeker görüyor, hasret çekiş arttıkça kendine ait duygulanmalar azala azala belki bir gün asıl engel kendisi sayılarak bütün bütün ihmal edileceğini farz ediyordu ve kendi nüfuzunun kaybolmaktan çok, kocasının başka bir nüfuza, daha kuvvetli bir nüfuza mağlup olması ihtimali, bu imkân onu yakıyordu. Tekrar sormaya başladı. “E, o halde?”

Evet, uğraşmak gerekiyordu. Fakat nasıl? İlk önce onun istediğini yapmalı idi; birden kocasına karşı kalbinde yer tutmuş sevgi o kadar kaynadı ki “Peki, sen de git, Necib Beyle beraber sen de eğlen.” diyeceği geldi. Fakat sonra kadınlığı ona birtakım manzaralar gösterdi, daima her zevkte müşterek oldukları halde şimdi onu, kendisinin uzak, mahrum kaldığı zevkler içinde gördü; sıradan bir kıskanç, hep kendisi için isteyen bir kadın olmadığı halde de buna tahammül edemedi; onu hiçbir eğlenceden mahrum etmek istemez, fakat hep eğlencelerine katılmak isteğini de önleyemezdi. Birden fikrinde bir nur titredi; bu kendine o kadar beklenmedik bir şevk verdi ki oturamayarak kalktı, gezinmeye başladı.

Süreyya ile Necib hâlâ sözlerine devam ediyorlardı. Şimdi Necib ona bir olay anlatıyor, Süreyya dayanmış, dalgın dalgın onu dinliyordu. Ve genç kadın kocasını bahtiyar ve sevimli görmek için o kadar samimi bir arzu hissediyor, onu mutlu etmek, onu hiçbir kadının mutlu edemeyeceği kadar mutlu etmek için o kadar sonsuz bir kalp kuvveti duyuyordu ki artık her türlü engele karşı gelmenin kendisi için bir sıkıntı değil bir zevk olacağını düşünüyordu.

Yavaşça çıktı, kocası görmeden babasına mektup yazmak için hemen odasına kapandı; mektubunu o şimdi gelip görecekti diye bin heyecan içinde yazıp bitirdikten sonra hemen zarflayıp dadısının odasına gitti. Küçükten beri elinde büyüdüğü bu ellilik kadın, kocası öldükten sonra Suad’ın rızasıyla buraya, yanına gelmişti; birçok

ricalarla onu yarın erkenden İstanbul'a kadar gitmeye razı ettikten sonra yukarıya çıkıp Süreyya'yı hâlâ Necib Beyle salonda bulunca şimdiden başarılı olmuş gibi memnun, yanlarına oturdu.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suad'ın ilk işi hizmetçiye, "Dadım gitti mi?" diye sormak oldu. Kız, ihtiyar kadının erkenden indiğini haber verince memnun, kalkıp camları açtırdı. Bol bir güneş gecenin rutubetini silik, bitkin buharlar halinde oraya buraya dolamış, rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. Tâ uzakta üzerinde tek tük köşklele ağaçlar kaynaşan bir ovanın ötesinde ufka kadar deniz görünüyordu.

Süreyya'ya, "Acaba Necib Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu; bunun üzerine kalktı, "Sahi... Ama daha gitmemiştir, gidecek olsaydı gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım." dedi ve camlı kapıyı açarak köşkün üç tarafını çevreleyen balkonda yürüyüp öbür cephede bir pencerenin önünde durdu. Necib pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu:

"Ben seni uyuyor sandımdı."

"Ooo!.. Saat bir,² bu zamana kadar uyumak için insan miskin olmalı. Hele ben, buranın asıl sabahını severim. Şehrin gürültüsü içinde yaşadıkça insana biraz sakinlik, biraz kır, bir iki kuş sesi pek hoş geliyor."

"Evet, burada geçici oturduğunu bildiğin için sana öyle gelir..."

Necib ileride kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan Beyefendi'yi göstererek:

"O hiç sizin gibi düşünmüyor." dedi.

Süreyya hiddetle omuzlarını kaldırdı:

"O da, eğer bu yıl, bir salkım üzüm alabilirse..."

2 Kitapta geçen saatler ezani saate göredir. Ezani saatte akşam ezanı hep 12'de okunur. Ezani saatle bir, güneş battıktan bir saat sonrasını ifade eder ve mevsime göre değişir.